

Гаврилова О. В.,

к.п.н., старший викладач кафедри
культурології,
ВП «МФКНУКіМ», м. Миколаїв

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ МИКОЛАЇВЩИНИ

На сьогоднішній день туризм є однією з пріоритетних галузей світової економіки. За фактичними показниками Всесвітньої туристичної організації туризм надає 10% світового валового продукту [10]. Значущим потенціалом регіону є його історико-культурна спадщина, що передбачає розвиток туризму як стратегічного напрямку економіки. За даними Всесвітньої туристичної організації саме культурний туризм є одним з пріоритетів – на нього припадає 40% мотивації усіх подорожей.

Для активізації етнографічного туризму Україна взагалі і Миколаївська область зокрема має значущий історико-культурний потенціал – 130 тис. пам'яток культури, у тому числі: – 56 206 пам'яток археології; – 51 364 пам'яток історії; – 5 926 пам'яток монументального мистецтва; – 16 293 пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні. Потенціал Миколаївської області представляє перспективу розвитку культурно-історичного та інших видів туризму, оскільки "у Миколаївській області знаходяться 5914 нерухомих пам'яток, з них: 4490 пам'ятників археології, 1199 – історії, 67 – монументального мистецтва, 145 – архітектури, 11 – садово-паркового мистецтва, 1 – ландшафтний, 1 – наука і техніка. Тридцять пам'яток мають статус національного значення. Разом з тим, під охороною держави знаходиться 1356 нових виявлених об'єктів культурного надбання, включених у відповідні переліки (списки) – 429 археологічних об'єктів, 295 – історичних, 13 – монументальних мистецтв та 619 – архітектури [9].

На жаль результативно використовується лише невелика частина даних ресурсів. Через економічну кризу, військовий конфлікт на сході країни та неефективності регіональної політики розвитку туризму та курортів спостерігається зниження туристичних потоків у Миколаївській області (табл. 1) [4].

Проблемними питаннями розвитку туристичної галузі Миколаївської області є: недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в сфері туризму; недостатня кількість якісних туристичних продуктів на туристичному ринку; низький рівень розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури; низька якість сервісу і невідповідність стандартам засобів розміщення; недостатня інженерна інфраструктура на туристично-рекреаційних територіях

(відсутність водопостачання і водовідведення, незадовільний стан доріг і відсутність під'їздів до багатьох туристичних об'єктів і т.д.); незадовільний стан пам'яток історико-архітектурної спадщини, які можуть бути задіяні в сфері туризму; відсутність взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку туризму і рекреації в регіоні [6]; знищення - «розорювання» археологічних пам'яток. За словами заступника директора ДП «НДЦ-Лукомор'я» Інституту археології НАН України Олександра Смирнова «Якщо грабіжницькі роботи можуть привести до того, що ми втратимо Вікторівка, то сільгоспроботи можуть привести до втрати унікального об'єкта археології римського часу» [5].

Табл. 1. Туристичні потоки (осіб)

	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності області ¹	Із загальної кількості туристів		
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2011	27934	3973	8479	15482
2012	20375	4179	9290	6906
2013	19003	5108	9362	4533
2014	9148	–	7582	1566
2015	7464	–	6631	833
2016	9023	–	8369	654

Сьогодні успіх туристичних компанії українського ринку залежить від здатності упроваджувати інноваційні форми роботи – зміни у продуктах, маркетингу, організації та управлінні.

Інноваційна діяльність в туристичній сфері спрямована на зміну існуючого туристичного продукту відповідно до потреб цільової аудиторії, або створення нового продукту, на вдосконалення суміжних послуг. Таким чином, інновації стають визначальними факторами для конкурентоспроможності індустрії туризму та активізації обмінів з іншими секторами економіки, пов'язаних з ними. Відбувається інтеграція науки, виробництва і споживання. При запровадженні інновацій в туризмі варто враховувати загальну економічну ситуацію в країні і особливості законодавства.

Інноваційну діяльність у сфері туризму досліджували О. Алейнікова, О. Василів, А. Гаврилюк, Н. Гуржій, О. Загорулькін, М. Ізотова, А. Клейменов, Н. Малахова, Ю. Мігущенко, В. Новіков, Т. Пінчук, М. Рега, О. Фастовець, В. Чернікова та ін.

Значенням історико-культурної спадщини в туризмі як ресурсу для туристичних практик, що представляє інтерес для різних цільових груп

туристів, а також культуро-охоронній функції туризму присвятили свої роботи О. Бейдик, І. Бондарчук-Чугіна, О. Дутчак, В. Величко, Т. Герасименко, Т. Катаргіна, В. Корнієнко, М. Крачило, О. Любіцева, Ю. Мазуров, В. Новикова, О. Орлова, Ю. Прасул, К. Родненко, О. Трачук [2,3,7,8] та інші.

Етнографічний туризм виокремлюється як підвид пізнавального туризму, метою якого є ознайомлення з матеріальною та духовною культурою певного етносу. Об'єктом етнографічного туризму є історико-культурні об'єкти, що мають інформацію про етнічні прояви традиційно-побутової культури. Етнографічний об'єкт у свою чергу слід розглядати як систему ознак, що характеризує культуру етносу у поєднанні його оригінальних і специфічних конкретних форм. Зазначимо, що не вся культурна спадщина регіону, а лише та, що представляє національну специфіку, може бути віднесена до етнографічної:

- пам'ятки архітектури, виконані в традиційному для етносу стилі і пов'язані з певним періодом в культурному житті етносу;
- культові споруди, що відображають конфесійну приналежність представників того чи іншого етносу;
- некрополі, кладовища з традиційними написами на рідній мові;
- традиційні житла з традиційним для даного етносу інтер'єром, оздобленням, набором традиційних предметів побуту;
- поселення, що зберегли «етнічний тип», у місцях компактного проживання представників того чи іншого етносу;
- побутові об'єкти, відповідні традиційному господарському типу;
- місця проведення народних свят за участю фольклорних ансамблів і використанням традиційного одягу;
- місця відродження народних промислів і традиційних занять;
- етнографічні музеї, виставки, комплекси етнографічних предметів;
- археологічні об'єкти, що мають етнічну специфіку [7, с. 86].
- місця та пам'ятки, пов'язані з життям і творчістю відомих представників етносу; топоніми;
- елементи духовної (нематеріальної) культури – мова, фольклор; виконавчі мистецтва;
- звичаї, обряди, свята; знання та звичаї, пов'язані з природою та всесвітом; знання та навички, пов'язані з традиційними ремеслами, – які не можуть зберігатись та розглядатись окремо від їх безпосередніх носіїв, представників етносу.

Тому можна зазначити, що головним ресурсом етнографічного туризму виступають люди з їх характерним менталітетом, етнічною свідомістю та іншими проявами етнічної культури. Популяризацією і збереженням традицій різних національних меншин займається громадське об'єднання «Рада національних товариств Миколаївської області» (голова – Каймаразов Султан-Мурад Джамалутдинович). Завданням організації є: сприяння розвитку мови і культури національних меншин області; захист і представлення їхніх прав;

методична допомога національно-культурним товариствам; науково-дослідницька, культурологічна й просвітницька робота.

Етнографічний туризм є одним із сучасних засобів пізнання історико-культурної спадщини країни, регіону, що сприяє культуро-охоронній діяльності, формуванню ціннісного і патріотичного ставлення до Батьківщини. Дослідження історико-культурної спадщини за допомогою етнографічного туризму може відбуватись, наприклад, через дослідження особливостей, безпосереднє відвідування раніше моноетнічних поселень, найбільш відомими з яких на Миколаївщині є німецькі, болгарські та грецькі. Сучасною формою роботи, що сприяє туристичній активності є проведення різноманітних івентів – фестивалів, ярмарок, карнавалів, виставок, концертів тощо, з залученням громадських об'єднань, представників національних меншин, творчих колективів, що сприяє формуванню позитивного іміджу регіону.

Список використаних джерел:

1. Нефедова О. В. Туризм и культурное наследие: проблемы взаимодействия / О. В. Нефедова // Глобализация и туризм: проблемы взаимодействия : Материалы международной научной конференции. – Саратов, 2009. – С. 85-92.

2. Бейдик О. О. Картографування та критерії класифікації суспільно-історичних рекреаційно-туристських ресурсів / О. О. Бейдик // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії : зб. наук. праць. – Харків, 2001. – Вип. 2. – С. 164-171.

3. Герасименко Т. И. Всемирное и национальное культурное наследие региона как основа развития историко-культурного туризма / Т. И. Герасименко, И. Ю. Гладкий // Туризм и культурное наследие : Межвуз. сб. науч. тр. – Саратов : Изд-во Сарат. ун-та, 2006. – Вып. 3. – С. 133-138.

4. Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрана.

5. Грабительские раскопки могут привести к уничтожению античных памятников, расположенных на территории Николаевской области. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nikcenter.org/newsItem/31977>. – Название с экрана.

6. Жукович І.А. Інновації в туризмі: основні теоретичні та практичні аспекти // Наука та наукознавство. – 2017. - №2. – С.69-81.

7. Киросова Т. А. Этнографическая составляющая внутреннего туризма как составляющая инновационного развития Республики Коми / Т. А. Киросова, Е. И. Шубница // Финно-угорский мир. — 2011. — № 2/3. — С. 86–89. , с. 86

8. Корнієнко В. В. Історико-культурна спадщина та її використання в туристичній сфері України (1991- 2007 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Вячеслав Васильович Корнієнко. – К., 2008. – 20 с.

9. Програма розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки. Рішення обласної ради 10 червня 2016 року № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mk-oblrada.gov.ua/index.php/2015-08-20-12-19-35/2015-09-02-15-29-18>. – Назва з екрана.

10. Стратегія розвитку туризму і курортів на 2016 – 2020 роки (СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf>. – Назва з екрана.

Гарбар Г. А.,
доктор філософських наук,
професор кафедри музичного мистецтва,
ВП «МФКНУКіМ», м. Миколаїв

СВІТОВИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

Індустрія готельного бізнесу, гостинності та туризму є однією з найбільших і найдинамічніших галузей у світі. Однією з основних причин популярності багатомільярдної індустрії гостинності є широкий спектр можливостей для кар'єрного зростання. До індустрії гостинності належить буквально все, з чим ми так чи інакше маємо справу в повсякденному житті: готелі, ресторани і громадське харчування, круїзні судна і авіакомпанії, тематичні парки і т.д. Ураховуючи масштаби індустрії гостинності та можливості працевлаштування, ця галузь економіки привертає величезний інтерес з боку молоді.

Наше сьогоднішнє – час, коли самостійна країна робить кроки до інтеграції в Європу, у світ, де господарюють економіки з високорозвинутими технологіями. Ринковий готельний бізнес, якого ми прагнемо досягти, неможливий без загальноукраїнських нормативних технологічних засад, особливо в галузі гостинності, яку можна вважати національною рисою українського народу. Головним викликом сьогоднішнього для вітчизняного туристичного ринку є впровадження та дотримання світових стандартів якості надання послуг, відповідальність за дотримання яких має лягти на висококваліфікованих спеціалістів. Підготовка таких кадрів повинна базуватись на міжнародному співробітництві у сфері освіти, науки та обміну досвідом.

Вітчизняній педагогічній науці відомі досягнення освітян країн-лідерів з розвитку туристичної індустрії. Т.П.Голікова, Н.О. Корніяка, Л.В.Кнодель